

VASILE BEL

CONSTANTIN GHIOANCA

**Literatura baptistă
de limbă română
din perioada 1895-1990**

Editura Risoprint
Cluj-Napoca · 2017

© RISOPRINT

Toate drepturile rezervate autorilor & Editurii Risoprint

Editura **RISOPRINT** este recunoscută de C.N.C.S.

(*Consiliul Național al Cercetării Științifice*).

www.risoprint.ro

www.cncs-uefiscdi.ro

Opiniile exprimate în această carte aparțin autorului și nu reprezintă punctul de vedere al Editurii Risoprint. Autorul își asumă întreaga responsabilitate pentru forma și conținutul cărții și se obligă să respecte toate legile privind drepturile de autor.

Toate drepturile rezervate. Tipărit în România. Nicio parte din această lucrare nu poate fi reprodusă sub nicio formă, prin niciun mijloc mecanic sau electronic, sau stocată într-o bază de date fără acordul prealabil, în scris, al autorilor.

All rights reserved. Printed in Romania. No part of this publication may be reproduced or distributed in any form or by any means, or stored in a data base or retrieval system, without the prior written permission of the author.

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BEL, VASILE**

**Literatura baptistă de limbă română din perioada
1895-1990 / Vasile Bel, Constantin Ghioancă. - Cluj-Napoca :
Risoprint, 2017**

Conține bibliografie
ISBN 978-973-53-1993-9

I. Ghioancă, Constantin

2

Director editură: GHEORGHE POP

Design copertă:

OANA STEPAN și NINEL LAZĂR

Tiparul executat la:

S.C. ROPRINT® S.R.L.

400 188 Cluj-Napoca • Str. Cernavodă nr. 5-9

Tel./Fax: **0264-590651** • roprint@roprint.ro

CUPRINS

ARGUMENT	15
RECOMANDĂRI.....	17
MULȚUMIRI	21
INTRODUCERE.....	25
CAPITOLUL 1. CĂRTILE	35
Aspecte introductive.....	35
A apărut omul la întâmplare?	36
Adevărata viață.....	36
Adevăratul preot sau ce ar face Isus	37
Am trăit atâtea minuni – Viața și activitatea lui Tudor Popescu	37
Amvonul și harul.....	38
Ana din Ava	38
Armonia Evangeliilor	39
Armonia universală	39
Armonie cu patru voci.....	40
Biblia – Formațiunea, unitatea și autenticitatea Sa	40
Biblia – Cuvântul lui Dumnezeu.....	41
Biblia este totuși adevărată.....	41
Biblia în familie.....	42
Biblia și păcătosul.....	42
Biblia și știința	43
Bibili și Testamente.....	43
Biserici reînnoite	46
Bisericile Nou-Testamentale	47
Boli evitabile.....	47
Calea în viață	48
Carte de religie	48
Cartea cărților	49
Cartea Psalmilor	49
Catechismul Apostolic.....	49
Catechismul asupra botezului copiilor	50
Călătoria creștinului	50
Călătorie prin Vechiul Testament	51
Călăuza călătorului	52

Călăuza cercetătorului Bibliei.....	52
Călăuza cititorului Bibliei pe anul 1980.....	52
Călăuza pentru citirea Bibliei.....	53
Cântarea ciobănașului de la Betleem.....	53
Ce înseamnă viața predată în slujba Domnului.....	53
Celălalt tâmplar	54
Cele trei planuri ale lui Dumnezeu	55
Cercetați Scripturile	55
Cine bate?	56
Cine ești, ce vrei, de unde și încotro?.....	56
Cine își va pierde viața.....	57
Cine sunt și ce cred baptiștii?	57
Coboară Isuse	58
Colțul de Rai.....	59
Concordanța biblică	59
Concordanță biblică	60
Conferința pe țară a păstorilor baptiști.....	60
Credința adevărată.....	61
Credința noastră	61
Credința și misiunea baptistă.....	62
Creștinismul redus la esențe	63
Crucea lui Hristos	63
Cum câștigăm sufletele pentru Mântuitorul ?	64
Cum râde Dracul de oameni.....	65
Cum să studiem Biblia – Manualul studentului.....	66
Cum să valorificăm beneficiile Testamentului	66
Curs de Noul Testament	66
Cuvântul Păcii	67
Dacă vrei să ajungi departe	67
Darul Duhului Sfânt.....	68
Darul lacrimilor	68
De tine este vorba	68
Despre rugăciune.....	69
Dicționar biblic	69
Discursuri pentru creștini	70
Doctrinele biblice.....	70
Dovada Învierii	71
Drumuri necunoscute	71
Drumul Calvarului	72

Literatura baptistă de limbă română din perioada 1895-1990

Duhul Sfânt	72
Eficiența în evanghelizare	73
Ei au găsit secretul.....	73
Esențialul creștinismului.....	74
Eu săn Domnul, medicul tău.....	74
Ești sigur?	74
Eu și casa mea vom sluji Domnului.....	75
Evanghelia misiunii.....	75
Evanghelia și focul	76
Evanghelizarea ca mod de viață.....	81
Evrei, II Petru	81
Exegeza Evangheliei după Ioan.....	82
Există un drum spre Dumnezeu	82
Există viață după moarte!	82
Explicarea Evangeliilor	83
Explozia populației în perspectivă biblică.....	83
Faptele Apostolilor	84
Fără Dumnezeu în lume	84
Felinarul lui Trică	85
Femeia în slujba regească.....	85
Femeile Noului Testament.....	86
Femeile Vechiului Testament	86
Flacăra de la Rusalii.....	87
Flașneta lui Moș Dumitracă.....	87
Fratele Gaiu	87
Galateni și Romani	88
Gânduri exegetice asupra cărții Apocalipsa.....	88
Țara Cărții sau Geografie biblică	88
Ghid de păstorire practică.....	89
Graiul proorociilor	89
Grijă de frați.....	90
Hamid și Kinza.....	90
Homiletica	90
Hristos Cuvîntul	91
Hristos și familia lui Pilat.....	91
Iertarea privită din trei puncte de vedere.....	91
Inima Vechiului Testament.....	92
Introducere în teologie	92
Introducerea Vechiului Testament	93

Ion Plugarul.....	93
Istoria anabaptiștilor din Romania 1527-1768	93
Istoria baptiștilor din România (vol. I, 1856-1919).....	94
Istoria baptiștilor din România (vol. II, 1919-1944)	94
Istoria baptiștilor din România.....	95
Istoria baptiștilor români din America.....	96
Istoria bisericească universală	96
Istoria creștinilor de la zămisuirea lor până în zilele noastre.....	97
Istoria Mariei Ion	97
Istoria răspândirii credinței baptiste în România.....	97
Istoria Sfintelor Scripturi (vol. 1).....	98
Istoria Sfintelor Scripturi (vol. 2).....	99
Isus Salvatorul tău	99
Isus te cheamă.....	100
Isus vine iarăși	100
Împreună lucrători cu Dumnezeu	100
În slujba lui Dumnezeu.....	101
Înaintea Porții	102
Îndrumător în Noul Testament	
al Domnului Nostru Isus Hristos	102
Îndrumătorul Societăților Tineretului Baptist.....	103
Lucrarea Duhului Sfânt	103
Lumea în flăcări.....	104
Lumini peste veacuri	104
Mai este o lume	105
Mai mult decât un simplu tâmplar	105
Manifestul creștin	105
Manualul 1	106
Manual biblic.....	106
Manual pentru studiul biblic	107
Marcu.....	107
Mărturisirea credinții baptiste și Statutul	108
Misterul din pădure.....	110
Neștiință periculoasă despre superstiție și ghicitorie	110
Noi creștinii din lumea a treia	110
Noua societate a lui Dumnezeu.....	111
Nu vrei să răspunzi chemării lui Dumnezeu.....	111
Oameni noi pentru o lume nouă	111
Ogorul nostru.....	112

Literatura baptistă de limbă română din perioada 1895-1990

Omul de care Se folosește Dumnezeu.....	112
Panorama biblică.....	112
Pasiunea credinței și întocmirea ei.....	113
Pastorul creștin.....	113
Păcatul necredinței	114
Pe urmele lui Isus	114
Pentru creștini Sfaturi biblice pentru tineri și căsătoriți	114
Poezii religioase	115
Prelegeri de teologie sistematică.....	116
Prietenia cu Dumnezeu	116
Primăvara vietii	117
Primii pași pe calea credinței.....	117
Prioritatea supremă	117
Profetologie	118
Promisiunile lui Dumnezeu.....	118
Propovăduirea în bisericile creștine baptiste	118
Proorocul Ilie Tișbitul	119
Putere și lumină.....	119
Puterea misiunii	119
Puterea Numelui lui Isus.....	120
Râuri de apă vie.....	120
Revelionul.....	121
Romani	121
Rugul în flăcări	122
Salvare!.....	122
Să devenim maturi în Hristos	122
Să ne cunoaștem crezul	123
Scurtă introducere biblică.....	123
Se merită să trăiești?	124
Secrete mari ale rugăciunii	124
Sfârșitul lumei	124
Sion	125
Slujirea la Amvon (vol. 1).....	125
Slujirea la Amvon (vol. 2)	126
Strategia lui Dumnezeu în biserică locală	126
Străinul din Galileea.....	126
Stropi de rouă (vol. 1).....	127
Studierea cărților biblice	127
Studii biblice pentru școala duminicală	127

Studii în Noul Testament	128
Studiu al Noului Testament	129
Studiu exegetic asupra Epistolei către Filipeni	129
Studiul exegetic asupra Epistolei Către Evrei	129
Și Biblia are totuși dreptate	130
Taina credinței	130
Taina puterii în viața creștinească	130
Teologie elementară	131
Teologie pastorală	131
Teologie sistematică	131
Tezaurul lui David	132
Tezaurul promisiunilor lui Dumnezeu	132
Tezaurul tinerimii	133
Toate leacurile la îndemâna	133
Tristul păstor	133
Ucenicie în școala lui Isus (cursul 1-2)	134
Ucenicie în școala lui Isus (cursul 3-4)	134
Unde îți vei petrece vecinicia?	134
Unelte pentru evanghelizarea personală	135
Urmăriți sfîrșenia	135
Vasul de alabastru	135
Vederi de pe Calvar	136
Viața creștină familială	137
Viața creștină – Manualul studentului	137
Viața de dragoste	137
Viața de familie în Biblie	138
Viața de slujire a Sfântului Apostol Pavel	138
Viața lui dr. D. Livingstone	139
Viața și lucrarea lui George Müller	139
Viața transformată	140
Viață din abundență	140
Viață din belșug	140
Viața Mariei Slessor din Calabar	141
Vremuri apocaliptice	141
Zece pași fundamentali spre maturitate creștină	141
Unde-i scris?	142

CAPITOLUL 2. REVISTELE	143
Aspecte introductive.....	143
Adevărul - prima revistă baptistă	144
Adevărul – Revistă editată de Comunitatea Bisericească Baptistă Română din Oradea.....	144
Adevărul creștin	145
Apostolul Păcii	146
Binevestitorul	146
Cârmuitorul.....	147
Chemarea mângâietoare	147
Creștinul	148
Farul Creștin.....	151
Farul Mântuirii.....	154
Glasul Adevărului.....	157
Glasul Evangheliei.....	159
Glasul poporului creștin.....	159
Glasul tineretului baptist	159
Izvorul tinerimii	162
Îndrumătorul creștin.....	162
Lucruri noi și vechi	162
Lumina Lumii	163
Lumina orașului – revistă pentru toți	163
Lumina	164
Luminătorul.....	165
Monitorul baptist	167
Pacea.....	167
Prietenul	168
Psalmistul	168
Razele aurorei.....	169
Solul Păcii.....	169
Steaua dimineții	169
Steaua dimineții (1903).....	170
Vestitorul creștin.....	170
CAPITOLUL 3. CALENDARELE PENTRU ȘCOLILE DUMINICALE ...	171
Aspecte introductive.....	171
Abecedarul creștin	174
Calendarul pentru citirea zilnică a Bibliei	174
Calendarul „Farul Creștin”	176

Calendarul „Îndrumătorul creștin”	177
Calendarul poporului creștin baptist	177
Călăuza – Supliment la revista Farul Creștin	179
Călăuza școalei duminecale, de Vasile Berbecar	181
Mana zilnică	182
Paște mielușei mei.....	183
CAPITOLUL 4. MUZICA BISERICEASCĂ	185
Aspecte introductive.....	185
Caiete pentru cor și fanfară	192
Cântările armoniei	194
Cântările Evangheliei pe note.....	195
Cântările Evangheliei.....	195
Cântările Sionului.....	198
Cântările triumfului	200
Cîntările Evangheliei	200
Harfa Mică	201
Harfa copiilor	201
Harfa copiilor (altă versiune)	201
Harfa coriștilor	202
Harfa Evangheliei.....	202
Harfa Sionului.....	204
Imnuri religioase – Negruzi	205
Imnurile credinței	206
Sunetele Evangheliei.....	206
CAPITOLUL 5. ALTE TITLURI DE CĂRȚI ȘI REVISTE	207
A înviat Isus?	207
Adventismul în fața Scripturii	207
Afona Iones.....	207
Alcoolism și Creștinism.....	207
Alcoolismul	207
Alegere fericită.....	207
Amicul copiilor	208
Amicul păcătosului	208
Astăzi sau mâine?	208
Baptiștii și Biblia	208
Biruința Evangheliei	208
Carte de teologie	208
Cartea inimii.....	208

Literatura baptistă de limbă română din perioada 1895-1990

Ce este credința?	208
Ce să fac ca să fiu un adevărat creștin?	209
Ce spun oamenii celebri despre Biblie.....	209
Ce vine din nori?	209
Ce zice Scriptura?.....	209
Cea mai înaltă fericire.....	209
Cine este Isus Nazarineanul?.....	209
Ciobănașul din Râșovo.....	209
Corabia lui Noie	209
Credința cea adevărată	210
Cursuri anonime, studii și alte lucrări în manuscrise.....	210
Cuvântul lui Dumnezeu	213
Datoria bisericilor către predicatorii lor	213
De ce întârzii?	213
Declamatorul, colecțiune de poezii.....	213
Declamatorul nr. 2	213
Despre lipsa de dărnicie.....	213
Drumul Calvarului	213
Enigmele Universului.....	214
Ești tu în adevăr mulțumit?.....	214
Evanghelia slăvită	214
Evanghelii mici cu ilustrații pentru copii	214
Evenimentele finale ale Bibliei.....	214
Fără frică	214
Firimituri de pâine	214
Fiți tari în Domnul.....	215
Frunze de smochin.....	215
Hermeneutica	215
Hristos și morala	215
Iadul există?	215
Icoane din lumea pagână	215
Istoria Bisericii creștine.....	215
Istorioare religioase pentru copii.....	215
Isus Cristos ca Mântuitor	215
Isus Mântuitorul	216
Isus și cei doi lotri pe cruce	216
Izbăvirea de păcat.....	216
În aşteptarea mirelui	216
Înmormântat de viu.....	216

Judecata din urmă	216
Lămuriri cu privire la Duhul Sfânt	216
Logodna, Căsătoria și Divorțul	216
Lumina Crăciunului	216
Lupta între țigare și om	217
Manualul învățătorului Școalei Duminecale	217
Maria Slesor	217
„Mă desfătez”, Trei Visuri, trei povestiri religioase	217
Minunea mântuirii noastre	217
Minunea mântuirii	217
Nimeni nu mi-o spusese	217
O descoperire senzațională	217
O explicare scurtă despre Tatăl nostru	218
O groaznică ciocnire de trenuri	218
O minune în vremurile noastre	218
Oaspetele blestemat	218
Originea omului	218
Patimile Domnului	218
Patimile Mântuitorului	218
Pâine din cer	218
Pe urmele Mielului	218
Pildele evangheliei cu figuri	219
Poate crede un om modern în minuni?	219
Poate există moralitate fără religie?	219
Postul ales al lui Dumnezeu	219
Pot eu să fiu mântuit?	219
Primire	219
Răsăritul cel de sus	219
Rătăcirea Mileniștilor	219
Rătăcirea pentecostalilor	220
Rătăcirile cu Sâmbăta	220
Săritura nenorocită	220
Scris este	220
Slobozenia	220
Strigarea din miezul nopții	220
Suntem creștini	220
Suntem nemuritori?	220
Trebuie să țină creștinii Sabatul?	220
Un lucru care nu se poate cumpăra cu bani	221

Literatura baptistă de limbă română din perioada 1895-1990

Unde-i fratele tău?	221
Unde pot găsi scăpare?	221
Urmând pe Hristos	221
Vecinicia	221
Veniți la Isus.....	221
Veste Bună	221
Viața de familie după Biblie	221
Viața mea	221
Vino la Isus	222
CONCLUZII	223
POSTFAȚĂ.....	225
INDEX DE NUME	229
BIBLIOGRAFIE	233

ARGUMENT

Titlul acestei cărți, *Literatura baptistă de limbă română din perioada 1895-1990*, este, într-un anumit sens, unul pretențios și necesită câteva clarificări:

1. Am ales să folosim termenul „literatură” din cel puțin trei motive:
 - i) în cadrul Uniunii Bisericilor Baptiste din România a existat atât un „Departament pentru literatură”, cât și un „Comitet pentru literatură” (aceste informații se găsesc în lucrare). Așadar, din respect pentru înaintașii noștri am ales să păstrăm termenul de „literatură”, și să nu folosim expresia „resurse bibliografice” sau altele similare.
 - ii) Sensul principal al termenului „literatură” este cel de „creație artistică”. Unele materiale prezentate în lucrarea de față nu s-ar încadra strict în această categorie, însă suficient de multe sunt adevărate resurse literare: cărțile de predici, volumele de poezii, volumele de beletristică etc.
 - iii) Termenul „literatură”, poate fi privit și într-un sens mai larg ca „bibliografie”. Așa am intenționat și noi să îl utilizăm în titlul lucrării de față.
2. Am ales să folosim expresia „literatură baptistă de limbă română” din următoarele motive:
 - i. O mare parte dintre resursele prezentate în lucrare sunt de origine baptistă.
 - ii. Există și un anumit număr de resurse bibliografice care nu au fost scrise de autori baptiști. Din acest motiv îl

informăm pe cititor, prin precizarea de pe coperta-față, că în carte sunt prezentate „publicații de origini diverse”. Am ales totuși să le includem și pe acestea în lucrare din pricina că ele au fost utilizate de comunitatea baptistă și au circulat printre credincioșii baptiști. O serie de lucrări de referință au fost traduse în limba română îmbogățind bibliotecile multor confesiuni creștine, nu doar pe cea baptistă. Așadar, multe lucrări din această carte au fost scrise de către baptiști, iar altele au fost utilizate de ei. Pe acestea din urmă le încadrăm în sintagma „literatură baptistă” fără a emite un drept de ”proprietate confesională” asupra lor. Ele sunt „baptiste” numai într-un sens derivat.

3. Am ales să cercetăm *perioada 1895-1990* deoarece în anul 1895 am identificat prima resursă din patrimoniul literar baptist din România (cartea de cântări, *Cântările Sionului*), iar anul 1990 constituie, desigur, momentul în care România și-a deschis granițele pentru un aflux de cărți sosite din străinătate.

Recomandări

„Mulțumesc lui Dumnezeu pentru apariția acestui material. Îi felicit pe autori pentru idee și pentru muncă. Numai Domnul, ei și soțiile lor știu cât au investit în adunarea, selectarea și scrierea materialului.

Cartea, aşa cum spun autorii, „aduce la cunoştința publicului ce cărți, ce reviste, ce resurse pentru studiul Bibliei și ce cărți de cântări religioase au avut la dispoziție credincioșii evanghelici (în special, credinciosii baptiști) în perioada 1895-1990.”

Vă recomand să vă faceți timp și să o citiți. Este deosebit de important să ne cunoaștem trecutul și să cunoaștem măcar ceva din viața înaintașilor noștri. Celor de vârsta mea, pozele copertelor vă vor aminti cu drag de literatura citită în tinerețe.

Să apreciem osteneala înaintașilor, dar să ne gândim cu seriozitate la ceea ce facem în prezent. Investițiile și sacrificiile noastre nu vor fi consemnate doar de istorie, ci și de Judecătorul Cel drept. Să ne folosim darurile și să investim în fiecare domeniu în aşa fel ca răsplata să ne fie sigură și frumoasă!”

În slujba Lui și a fraților, Pastor dr. **Viorel Iuga**,
Președintele Uniunii Bisericilor Creștine Baptiste din România

„Lucrarea *Literatura baptistă de limbă română din perioada 1895-1990* scrisă de pastorii Vasile Bel și Dr. Costel Ghioancă reprezintă o lucrare importantă și necesară care reflectă competent eforturile făcute de comunitatea baptistă de credincioși pentru a publica literatură

creștină. O parte din aceste texte au fost scrise și publicate în condiții dificile datorită perioadelor în care autoritățile au descurajat publicarea de astfel de materiale. Importanța acestui volum este evidentă pentru recuperarea unei istorii importante nu numai pentru baptiști ci pentru tot spectrul creștinismului evanghelic din România.”

Prof. univ. dr. **Otniel Ioan Bunaciu**
*Decan – Facultatea de Teologie Baptistă, Universitatea din
București*

„Cartea *Literatura baptistă de limbă română din perioada 1895-1990*, scrisă de pastorii Vasile Bel și Constantin Ghioancă reprezintă un studiu remarcabil, numărându-se printre puținele lucrări ce se ocupă de literatura baptistă de limbă română, apărută pe parcursul unei perioade semnificative din istoria baptiștilor români. Autorii prezintă principalele cărți și broșuri creștine de care s-au bucurat credincioșii baptiști români, în contextul unor regimuri totalitare, opresive față de baptiști, aşa cum au fost regimul communist și cel antonescian. Prin intermediul acestei lucrări, autorii reușesc să evidențieze cele mai semnificative cărți, broșuri, reviste, cărți de cântări religioase și alte resurse pentru studiul Bibliei, pe care le-au avut la dispoziție credincioșii baptiști în perioada 1895-1990. Documentele prezentate în acest volum ne vor ajuta să înțelegem mai bine literatura teologică cu care au interacționat credincioșii baptiști români, influența acesteia asupra doctrinei și practicilor din bisericile baptiste, precum și modul în care aceasta a contribuit la dezvoltarea bisericilor baptiste din România.”

Conf. Univ. Dr. **Daniel Mariș**
Rector - Institutul Teologic Baptist București

„«Am găsit cartea Legii în Casa Domnului! » (2 Împărați, 22:8)

Momentul vital al apropierea de Dumnezeu este apropierea de Carte, de cărțile care sunt lăsate de Dumnezeu pentru oameni și care cuprind Cuvântul Său. În răstimpul de când confesiunea baptistă a pătruns în teritoriile locuite și de populație românească, cuvântul scris a purtat rolul capital în transmiterea mesajului care conține necesitatea Trezirii. Antologia bibliografică a autorilor Vasile Bel și Constantin Ghioancă acoperă mai bine de un secol de carte creștină în limba română (literatură, traduceri, publicistică, texte de cântări), venind să umple un gol și să aducă claritate în înțelegerea răspândirii credinței baptiste. Este o lucrare de cercetare a resurselor care au susținut toate confesiunile evanghelice românești în vremuri de restrîște și care se va dovedi un instrument indispensabil pentru toți cei care vor dori să deslușească greu încercata istorie a baptiștilor români.”

Conf. univ. dr. **Mihaela Bucin**

Universitatea din Szeged, Ungaria

„Privind în urmă la ceea ce au trăit, gândit și exprimat înaintașii noștri, beneficiile sunt multiple – suntem inspirați de credinția lor în vremuri potrivnice, instruiți în chestiuni de credință și practică, entuziasmați de călăuzirea divină de care au avut parte și încurajați să continuăm pe calea credinței aşa cum am primit-o. Volumul acesta ne invită să sărbătorim o istorie cât s-a putut de bogată în pofida tumultului prin care au trecut credinții baptiști în perioada vizată: războiurile mondiale, persecuție, regim antonescian, comunism. Autorii aduc o contribuție însemnată la descoperirea pașilor din călătoria credinților baptiști români; tocmai de aceea, lucrarea aceasta se va dovedi una de referință pentru istoria baptiștilor din secolul al XX-lea.”

Lect. Univ. dr. **Sorin Bădrăgan**

Decan – Institutul Teologic Baptist din București

„Lucrarea co-autorilor Vasile Bel și Constantin Ghioancă nu este doar un simplu inventar al unui corpus literar perimat, ci un valoros catalog al publicațiilor care au traversat, într-un secol, două din cele mai provocatoare etape din istoria românilor: monarhia și comunismul. Efortul autorilor aduce în atenția mișcării evanghelice, în particular, și a publicului interesat de literatură religioasă, în general, modul în care providența divină a dăruit românilor, prin autori baptiști, un număr însemnat de cărți, care au rezistat nu doar timpului, ci și radicalismului nemilos al cenzurii comuniste. Recomand cu încredere această carte, care este o contribuție notabilă la redescoperirea unui literaturi creștine care, pe bună dreptate, se poate înscrie în rândul literaturii de rezistență.”

Pastor drd. **Sorin Prodan**
Biserica Baptistă „Providența” Brașov

Mulțumiri

După o muncă susținută ne bucurăm pentru harul de a fi putut realiza o asemenea lucrare. Îi suntem mulțumitori Domnului pentru toți cei care ne-au ajutat în diverse moduri, astfel încât această carte să ajungă la forma ei finală.

Îi mulțumim fratelui dr. Viorel Iuga, președintele Uniunii Bisericilor Baptiste din România, pentru tot sprijinul acordat în realizarea acestei lucrări. Încurajările dânsului au fost binevenite și de mare folos.

Le mulțumim, de asemenea: Dr. Otniel Bunaciu (decanul Facultății de Teologie Baptistă – Universitatea din București); Dr. Daniel Mariș (rectorul Institutului Teologic Baptist din București); dr. Mihaela Bucin (șef de catedră, Catedra de Limba și Literatura Română, Facultatea Pedagogică *Juhász Gyula*, Universitatea din Szeged); dr. Sorin Bădrăgan (Decan – Institutul Teologic Baptist din București); Drd. Sorin Prodan (păstorul Bisericii Baptiste „Providența” din Brașov). Le suntem recunoscători pentru încurajări și pentru cuvintele de recomandare a acestei lucrări.

Îi mulțumim fratelui dr. Marius Silveșan, istoric, pentru scrierea postfetei și pentru revizuirea notelor de subsol și a notelor bibliografice.

Le mulțumim tuturor celor care au sprijinit finanțiar realizarea acestui proiect: Consiliul Județean Maramureș, Cornel Muscan din Seini, Dia și Gabi Sătmar din Chiuiești, Dana și Marius Sugar din Seini, Biserica Baptistă „Sfânta Treime” din Tg. Lăpuș, Biserica Baptistă „Adonai” din București.

Îi mulțumim sorei Maria Rusu, soția fr. Rusu Simion, care ne-a pus la dispoziție biblioteca familiei.

Îi mulțumim fratelui Mihai Ciucă din Brăila, unul dintre cei foarte interesați de istoria baptistă. Dânsul ne-a orientat spre Catalogul Online al Bibliotecii Academiei Române, unde am găsit multe titluri din literatura baptistă și evanghelică mai veche.

Îi mulțumim sorei Victoria Arion din Biserica Baptistă din Mănăștur, Cluj-Napoca.

Îi mulțumim familiei Țărău Mircea și Dorina din Biserica Baptistă Maranata, Arad.

Îi mulțumim doamnei Camelia Hamburger, secretar de redacție la revista *Farul Creștin* din Arad și fratelui Petru Bozian, secretar al Comunității Bisericiilor Creștine Baptiste Arad.

Îi mulțumim fratelui Sima Handra pentru punerea la îndemână a multor cărți din bibliotecă personală.

Îi mulțumim Vioricăi Dorina Gherman pentru prima corectură a cărții.

Suntem foarte mulțumitori pentru accesul la biblioteca fratelui Ioan Bălănean din Jibou.¹ Această bibliotecă a fost păstrată cu mare sfîrșenie de către un ucenic al dânsului, fr. Rusu Simion. Multe materiale din această carte au fost găsite în biblioteca fr. Bălănean. De asemenea, ne-am mai folosit în identificarea altor materiale de reclamele din revistele baptiste, de informațiile găsite pe copertile anumitor cărți, precum și de listele făcute publice de depozitele de literatură baptistă. Precizăm că în demersul nostru am încercat să identificăm unde se mai găsesc unele dintre aceste resurse. Pentru cei interesați, am și menționat acest aspect în conținutul cărții.

Mulțumim Editurii Risoprint din Cluj-Napoca pentru buna noastră colaborare.

Le mulțumim soților noastre Aurelia Bel și Cristina Ghioancă pentru înțelegere și pentru sprijinul acordat pe parcursul scrierii acestei cărți.

¹ Pentru detalii despre viața și lucrarea fratelui Bălănean vă recomandăm cartea scrisă de Vasile Bel și Teofil Mihoc, *Ioan Bălănean Un pastor cu viziune – 130 ani de la naștere*, Cluj-Napoca: Editura Risoprint, 2015.

Și, mai presus de toate, îi mulțumim lui Dumnezeu pentru credințioșia oamenilor din trecut și pentru că ne-a ajutat să cunoaștem istoria înaintașilor noștri. Domnul ne-a învrednicit să putem scrie această lucrare. Glorie Lui!

Autorii

Introducere

După instaurarea regimului comunist în România, frații din America au trimis literatură gratuită în țară, în mod clandestin. Prezentăm, mai jos, un anunț din revista *Luminătorul*, din anul 1948, prin intermediul căruia frații din SUA sunt încurajați să susțină tipărirea de literatură creștină pentru România:

PACHETE CU TRACTATE PENTRU ROMÂNIA

Nu-i aşa că D-voastră doriți să vedeați Cuvântul lui Dumnezeu răspândit în comuna și Țara de unde ati venit?

Prin TRACTATE CREȘTINE (tipărite în culori și cu accente românești) se poate trimite Vesta cea Bună în România.

Prețul tractatelor este:

1000 de tractate	\$4
500 de tractate	\$2
100 de tractate	\$1

Scrieți să vă trimitem tractate; sau mai bine trimiteți adresele din Tară și costul tractatelor, și noi vom trimite direct în numele D-voastră.

TRACTATE CREȘTINE
LUCA L. SEZONOV

2622 N. Ashland Avenue

Chicago. Illinois

Într-adevăr, mulți credincioși din România s-au bucurat de literatura creștină care a pătruns cu greu pe teritoriul țării noastre. De asemenea, precizăm că a existat și o producție de carte autohtonă, chiar dacă în limitele impuse de condițiile vremii.

Cartea pe care o citiți nu intră în dezbatere teologice și de doctrină. Mai degrabă, ea aduce la cunoștință publicului ce cărți, ce reviste, ce resurse pentru studiul Bibliei și ce cărți de cântări religioase au avut la dispoziție credincioșii evanghelici (în special, credincioșii baptiști) în perioada 1895-1990. Vom descoperi, măcar în linii mari, ce fel de teologie au citit ei și cu ce fel de opinii au interacționat.